

MUISTIO 20.12.2022
Suomen Apteekkariliitto

Apteekkitoiminnan kustannustehokkuutta voidaan lisätä karsimalla turhaa ja tarpeetonta työtä

Apteekissa lääkkeen toimittamisesta ja lääkeneuvonnasta vastaavat terveydenhuollon ammattilaiset ovat yliopistokoulutuksen saaneita farmaseutteja ja proviisoreita. Heillä on laaja-alainen ymmärrys lääkkeiden vaikutuksesta, niiden käytöstä ja lääkkeisiin liittyvistä riskeistä.

Lääkkeen toimittamiseen liittyy lukuisa määrä säädöksiä, joiden tarkoituksena on turvata hyvää lääkehoitoa. Tällä hetkellä säädökset ovat kuitenkin niin jäykkiä, ettei niistä voi poiketa silloinkaan, kun niiden noudattaminen johtaisi sekä lääkkeen käyttäjän että yhteiskunnan kannalta irrationaaliseen lopputulokseen.

Lääkkeen toimittamiseen liittyvät ongelmat kasvattavat asiakkaiden lääkekustannuksia, kuormittavat muuta terveydenhuoltoa, vievät aikaa lääkeneuvonnalta, viivyttävät lääkehoidon aloitusta ja turhauttavat farmasian ammattilaisia aptekeissa.

Lääkkeiden toimittamisen sujuvoittaminen näiltä osin lisäisi apteekkitoiminnan kustannusvaikuttavuutta ja helpottaisi terveydenhuollon kuormitusta, myös lääkäreitä, jotka tällä hetkellä joutuvat apteekkien pyynnöstä korjaamaan reseptejä silloinkin, kun se voitaisiin tehdä apteekissa.

Esimerkkejä kustannustehottomuudesta, esimerkit vuodelta 2022:

INSULIINI: Lääkäri on uusinnut reseptiin Lantus Clickstar -nimistä insuliinia, mutta asiakas on omien sanojensa ja reseptitietojen perusteella käyttänyt aina Lantus Solostar -nimistä insuliinia. Apteekki ei voi toimittaa asiakkaalle tuttua insuliinia, vaan on soitettava lääkärille ja pyydettyä lääkäreitä kirjoittamaan uusi resepti Lantukselle Solostarille, sillä valmistetut eivät ole keskenään vaihtokelpoisia vaikka kyseessä on sama lääke. Lääkäriä on lähes mahdoton tavoittaa kesäaikana, etenkin kun resepti on kirjoitettu 250 kilometrin päässä terveyskeskuksessa, joka on avoinna vain muutaman tunnin päivässä. Apteekki ei voi ratkaista asiaa asiakkaan eduksi ilman lääkäreitä.

INSULIINI: Lääkäri oli kirjoittanut reseptiin Lantus-sylinteriampulleja, mutta asiakkaalla ei ole käytössä insuliinipumppua eikä insuliinikynää, joissa niitä voisi käyttää. Asiakkaan mukaan ei myöskään ole ollut tarkoitus siirtyä näihin annosteluvälineisiin. Asiakkaalla oli koko ajan ollut käytössä Lantus Solostar. Koska asiakkaalla ei ollut mahdollisuutta käyttää sylinteriampulleja, asiakkaan lääkehoidon jatkuvuuden turvaamiseksi asiakkaalle toimitettiin nytkin Lantus Solostar. Kela eväsi lääkekorvauksen, koska apteekki ei ollut toiminut Fimean säännösten, vaan asiakkaan edun mukaan.

POISTOVALMISTE: Diformin retard -lääkkeen jakelu Suomessa päättyi 2020, mutta se näkyi sen jälkeen vielä pitkään lääketietokannassa, jonka vuoksi lääkärit määräisivät sitä. Apteekki pystyi toimittamaan

Diformin retard -resepteihin vaihtokelpoista Metforemia. Äskettäin Diformin kuitenkin poistui vaihtokelpoisten lääkkeiden listalta, jonka vuoksi apteekki ei voi enää toimittaa asiakkaalle Metforemia, koska lääkkeet eivät ole enää vaihtokelpoisia. Reseptejä Diforminille on kuitenkin edelleen voimassa, mutta apteekki ei voi enää ratkoa ongelmaa asiakkaan eduksi, kuten aiemmin.

UUSI VALMISTE: Apteekki ei voi toimittaa Avamys Orifarm (tilapäisesti loppu lääketukusta) -reseptillä täsmälleen samaa ja identtistä Avamys GSK -valmistetta. Syynä on se, että Fimea päivittää vaihtokelpoisten lääkkeiden luettelon neljännesvuosittain, ja Avamys Orifarm on tuotu markkinoille luettelon viimeisimmän päivityksen jälkeen. Jotta asiakkaalle voidaan toimittaa Avamys-nenäsumute, lääkäri joutuu kirjoittamaan uuden Avamys GSK -reseptin edellisen Avamys Orifarm -reseptin tilalle.

SAATAVUUSHÄIRIÖ: Asiakkaalle on määrätty reseptillä Risperidon ratiopharm 0,25 mg tabletteja. Apteekki toimittaa asiakkaalle Risperidon ratiopharm 0,5 mg, sillä 0,25 mg vahvuutta ei ole saatavana lääketukusta. Annos muutettu apteekissa vastaamaan reseptillä määrättyä. Eri vahvuudet eivät kuitenkaan ole keskenään vaihtokelpoisia, vaikka apteekki sovittaisi annoksen toimittamalleen vahvuudelle. Kela evännyt lääkekorvauksen vaikka vaihto on tehty pakottavista syistä ja varmistettu näin lääkkeen saatavuus asiakkaalle.

LÄÄKEMUOTO: Reseptillä määrätty Oftagel 2,5 mg/g silmägeeli kertakäyttöpipettejä 120 x 0,5 g. Apteekki toimittanut asiakkaan toiveesta Oftagel 2,5 mg/g silmägeeli tippapullo 1x3x10 g, koska asiakas ei saa kerta-annospipeteistä geeliä ulos. Tilanne on tavanomainen esimerkiksi vanhuksilla, joille pipetti voi olla hankalampi käsitellä kuin pullo. Valmisteet ovat reseptivapaita itsehoitolääkkeitä. Tippapullo ja kerta-annospipetit eivät kuitenkaan ole Fimean luettelon mukaan keskenään vaihtokelpoisia, ja Kela on evännyt lääkekorvauksen, vaikka tippapullo tulee sekä asiakkaalle että yhteiskunnalle edullisemmaksi.

LÄÄKEMUOTO: Reseptillä määrätty Histec 10 mg imeskelytabletteja (allergialääke). Apteekki toimittanut asiakkaan pyynnöstä nielaistavia Histec 10 mg tabletteja. Nielaistavat tabletit ovat vieläpä edullisempia ja asiakas on käyttänyt niitä aiemmin, mutta Kela evännyt silti lääkekorvauksen.

LÄÄKEMUOTO: Reseptillä on määrätty Ganfort-silmätippoja kerta-annospipeteissä. Apteekki toimittanut asiakkaalle Ganfort-silmätippoja tippapullossa. Vaihdettu siksi, että asiakas on erittäin heikkonäköinen eikä halua eikä pysty käsittelemään pipettejä. Pakkaukset eivät kuitenkaan ole Fimean luettelon mukaan vaihtokelpoisia, ja Kela on evännyt lääkekorvauksen, vaikka tippapullo tulee sekä asiakkaalle että yhteiskunnalle edullisemmaksi.

PALAUTUSKIELTO: Potilas kotiutuu sairaalasta ja hänelle on määrätty kallis lääke. Apteekki tilaa lääkkeen potilasta varten, mutta potilaan tila heikkeneekin ja hän jää sairaalaan. Lääkeyritys on asettanut lääkkeen palautuskieltoiseksi, joten tappio jää apteekille ja apteekki joutuu hävittämään lääkkeen jätteenä. Jos apteekki olisi saanut palauttaa lääkkeen tukkuliikkeeseen, olisi se voitu sieltä jaella seuraavalle lääkettä tilaavalle apteekille ja sieltä edelleen potilaan käyttöön.

Tarvittava lainsäädäntömuutos tilanteen korjaamiseksi

Läkelain 57 b §:n 1 momentti tulisi muuttaa siten, että toimittaessaan reseptilääkettä apteekilla on oikeus vaihtaa lääkevalmisteen pakkauskokoa, kappalemäärää ja vahvuutta vastaavaan toiseen lääkevalmisteseen edellyttäen, että lääkärin määräämä lääkeaine, annostus ja hoidon kesto eivät muutu.

Apteekilla tulisi olla myös oikeus vaihtaa lääkevalmisteen lääkemuotoa edellyttäen, että lääkärin määräämä lääkeaine, sen annostus tai hoidon kesto ei muutu ja apteekki on esimerkiksi asiakkaan reseptitiedoista varmistunut, että asiakkaalle on ollut toinen lääkemuoto käytössään aiemminkin.

Lääkelakiin on tarve lisätä myös pykälät apteekkien oikeudesta palauttaa väärin tai tarpeettomasti asiakkaalle tilattu lääke takaisin tukkukauppaan. Laissa on hyvä määritellä apteekin vastuu lääkkeen laadusta palautustilanteessa.

Lääkelain 57 b §:n 1 momentti tulisi muuttaa seuraavasti: *Toimittaessaan lääkärin, hammaslääkärin tai muun lääkkeen määräämiseen oikeutetun terveydenhuollon ammattihenkilön lääkemääräykseen perustuvaa lääkevalmistetta apteekilla on oikeus vaihtaa lääkevalmiste lääkevalmisteen pakkauskokoa, kappalemääriä ja vahvuutta vastaavaan toiseen lääkevalmisteseen edellyttäen, että lääkärin määräämä lääkevalmisteen annostus ja hoidon kesto eivät muutu.*